

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

**УКРАЇНА
В МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИНАХ**

Енциклопедичний словник-довідник

Випуск 6
Біографічна частина: Н–Я

Київ 2016

Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник. Випуск 6. Біографічна частина: Н–Я / Відп. ред. М.М. Варварцев. — К.: Ін-т історії України НАН України, 2016. — 370 с.

6 випуск (літери Н–Я) завершує другу біографічну частину енциклопедичного словника-довідника «Україна в міжнародних відносинах». Містить інформацію про політиків, учених, письменників, митців XI–XXI ст., діяльність яких була пов’язана з розвитком державних, громадсько-політичних і культурних зв’язків України із зарубіжним світом.

Редакційна колегія:

М.М. Варварцев (відповідальний редактор),
С.В. Віднянський (керівник авторського колективу), О.М. Горенко,
О.А. Іваненко (відповідальний секретар), А.Ю. Мартинов.

Рецензенти:

І.І. Вовканич, доктор історичних наук, професор
О.Є. Лисенко, доктор історичних наук, професор

Затверджено до друку Вченою радою Інституту історії України
НАН України, протокол № 9 від 24 листопада 2015 р.

ISBN 978-966-02-4858-8
978-966-02-7783-0

© Інститут історії України НАН України
© Автори

St. Zakrzewskiego. — Lwów, 1934; Kuczynski S.M. Fedor Koriatowicz. В кн.: Polski słownik biograficzny. — Kraków, 1948, t. 6; Шабульдо Ф.М. Земли Юго-Западной Руси в составе Великого княжества Литовского. — К., 1987; Tęgowski J. Powiązania genealogiczne wojewodów mołdawskich Bogdanowiców z domem Giedyminowiczów w XIV–XV wieku // Genealogia: Studia i Materiały Historyczne, 1993, t. 3; Його ж. Sprawa przyłączenia Podola do Korony Polskiej w końcu XIV wieku // Teki Krakowskie, 1997, t. 5; Його ж. Pierwsze pokolenia Giedyminowiczów. — Poznań–Wrocław, 1999; Kurtyka J. Podole pomiędzy Polską i Litwą w XIV i I połowie XIV wieku. В кн.: Kamieniec Podolski: Studia z dziejów miasta i regionu. — Kraków, 2000, t. 1; Jozwiak S. та ін. Wojna Polski i Litwy z zakonem krzyżackim w latach 1409–1411. — Malbork, 2010.

Ф.М. Шабульдо.

ФЕДОРОНЧУК (Fedoronczuk) Василь (26.01.1915, Соколів, нині с. Бучацького р-ну Тернопільської обл. — 1984, Рим) — громадський і політичний діяч, журналіст. Після освітніх студій у Парижі переїхав 1942 до Рима, де репрезентував Організацію українських націоналістів (мельниківців). У повоєнний час співробітничав з емігрантськими центрами вихідців із країн Східної Європи («Асоціація інтелектуалів–біженців» тощо), був генеральним секретарем міжнародної організації «Інтернаціонал свободи». У 1960–70-х рр. очолював відділ зовнішніх справ Державного центру УНР на еміграції. 1951–1975 — директор українських передач закордонної служби Італійського державного радіо. Один з ініціаторів створення в Римі Товариства італо-української приязні та редактор його журналу «Ucraina» («Україна») (1954–1955). Автор статей на українські теми в пресі Італії. Опублікував публіцистично-інформаційні нариси і книги, присвячені історії «українського питання» (1955), політичній і культурній ситуації в УРСР (1966) та ін.

Тв.: Італія. В кн.: Енциклопедія українознавства. — Львів, 1944 (репринт), т. 3; Il problema ucraino attraverso la storia. — Roma, 1955; Letteratura ucraina in catene. — Roma, 1966; L'Ucraina sotto il gioco di Mosca. — Roma, 1966.

М.М. Варварцев.

ФИЛОНОВИЧ Василь Захарович (15.01.1894, с. Рогізне (нині Сумського р-ну Сумської обл. — 3.06.1987, Міннеаполіс) — державний, політичний і військовий діяч, генерал-хорунжий. Народився у дворянській родині з містечка Дубовичі Глухівського повіту Чернігівської губернії. Навчався у Сумському реальному училищі та Курській землемірній школі. За участь у нелегальних учнівських гуртках висланий до

Саратовської губернії, звідки втік на Кавказ. З 1910 — на військовій службі. Учасник Першої світової війни, служив на Кавказі. 1915 закінчив Чугуївське піхотне училище.

Після Лютневої революції 1917 брав участь в українізації свого 516-го Мезенського піхотного полку, був головою полкової ради і ради 129-ої піхотної дивізії. На початку 1918 — військовий комендант Сумського повіту, помічник коменданта м. Суми. Організатор повстання проти гетьмана в Сумах. З 1 грудня 1918 — начальник оборони Сум і повіту, з січня 1919 — організатор і командир Сумського окремого куреня 4-го полку Січових стрільців Дієвої армії УНР. У боях проти червоної армії пройшов шлях від Сум до Житомира. Неодноразово поранений, контужений. Восени 1919 — старшина з особливих доручень при Головному Отамані військ УНР, хоча формально числився при штабі Окремого корпусу прикордонної охорони (ген. О. Пилькевича). З листопада 1919 — голова Закордонної закупівельної комісії (закупівля зброї). У грудні 1919 у складі групи з 32 старшин здійснив рейд у запілля червоних і білих для підтримки повстанського руху на Катеринославщині. В Одесі заарештований контррозвідкою Збройних Сил Півдня Росії та відправлений до Новоросійська. Звідти втік до Грузії, де в м. Поті став віце-консулом Дипломатичної місії УНР. Влітку 1920 прибув (для розвідки) до Криму в статусі старшини при Кубанському військовому отамані (В. Іванис). У листопаді 1920 за допомогою Французької військової місії евакуювався до Константинополя, у грудні 1920 переїхав до Болгарії.

У 1921–1922 — організатор і керівник Української громади в Болгарії, військово-гімнастичного товариства «Січ», культурно-освітнього гуртка, притулку для поранених, хворих і німецьких емігрантів «Українська хата», член тимчасового комітету Українського Червоного Хреста. У серпні 1921 виїхав до Тарнова, де зустрівся з С. Петлюрою. У січні 1922 повернувся до Болгарії для розбудови мережі українських емігрантських організацій. Під його керівництвом кількість членів Української громади в Болгарії зросла до 1500 осіб. У грудні 1922 на вимогу місцевої влади залишив Болгарію і виїхав до Тарнова.

1923 переїхав до Чехословаччини. Закінчив Високу технічну школу, здобувши фах лісівника. Під час навчання був головою Гуртка українських студентів лісової справи у Празі. Обіймав посаду представника військового міністра УНР в еміграції на Балканах і в Туреччині. Опікувався справами місцевої української еміграції. За його сприяння у Болгарії було створено 10 громадських емігрантських організацій, Югославії — 9, Туреччині — 2. Неодноразово відвідував балканські країни та Францію. З початку 1930-х додатково опікувався і справами українських емігрантів у Сирії та Персії. У Чехословаччині брав активну участь у громадському житті еміграції. Один з організаторів та керівників Українського військово-

вого союзу, член управи Товариства колишніх вояків Армії УНР, Союзу українських старшин в ЧСР, Союзу організацій вояків Армії УНР, тимчасової управи Комітету представників українських організацій у ЧСР для допомоги голодним в Україні, секретар президії установчих зборів Комітету допомоги голодуючим в Україні, член Українського республікансько-демократичного клубу, Товариства Музею визвольної боротьби України (передав музею свій приватний архів, книги, журнали, фотокартки), Центрального союзу українського студентства, Комітету з будівництва пам'ятника М. Драгоманову в Софії. Співробітничав з Українським воєнно-історичним товариством у Варшаві.

Видавець і співредактор (разом із М. Битинським) бюлетеня і журналу «Гуртуймося», що виходили у 1929–1938 в Горніх Черношицях, Празі та Софії, член управи, секретар Союзу українських журналістів і письменників на чужині (Прага). Друкувався у паризькому тижневику «Тризуб».

Брав участь у загальноукраїнському емігрантському об'єднавчому русі. Учасник IV з'їзду Української громади у Франції, трьох конференцій української еміграції у Празі (1929, 1932, 1934). Член президії та ревізійної комісії Української головної еміграційної ради (Париж), Підготовчого конгресового комітету за кордоном (Комітет для скликання Всеукраїнського національного конгресу).

Листувався з В. Змієнком, А. Кущем, О. Лотоцьким, В. Петрівим, В. Сальським, Л. Шишмановою-Драгомановою, О. Шульгиним, А. Яковлівим.

Учасник форумів комбатантських організацій в Європі. 1931 взяв участь у конгресах Міжнародної конференції товариств інвалідів та колишніх комбатантів (СИАМАС) та Міжнародної федерації колишніх комбатантів (FIDAC) у Празі, де вів переговори про співпрацю з делегатами з Болгарії, Чехословаччини та Югославії.

1937–1938 жив у Болгарії. З 1938 учителював у с. Великий Бичків на Закарпатті. Учасник боротьби за Карпатську Україну. 14–17.03.1939 — член, начальник штабу Національної Оборони Карпатської України. Потрапив в угорський полон. Після звільнення жив у Словаччині.

1951 переїхав до США (Чикаго, Міннеаполіс/Сент-Пол). 1973–1978 — генерал-хорунжий, військовий міністр уряду УНР в екзилі. Голова Товариства прихильників УНР у Міннеаполісі, Союзу українських ветеранів у США, почесний голова Союзу українських ветеранів Армії УНР.

Тв.: Филонович В. Березневі дні Карпатської України / Вступ. стаття, упорядкування і коментарі В.М. Власенка. — Суми, 2009.

Лит.: Семенюк А. Ген. пор. В. Филонович [некролог] // Вісті комбатанта. — Нью-Йорк, 1987, ч. 5/6; Тинченко Я. Офіцерський корпус Української Народної Республіки (1917–1921). — К., 2007; Власенко В.М.

«Тут повстали нові Карпатські Крути» (до біографії автора спогадів «Березневі дні Карпатської України» Василя Филоновича) // Сумський історико-архівний журнал, 2009, № 6–7; Власенко В. До громадсько-політичної діяльності Василя Филоновича у Болгарії у 1921–1922 рр. // Київська старовина, 2010, № 6; Власенко В. До історії міжвоєнної української політичної еміграції на Балканах // Пам'ятки: Археографічний щорічник. — К., 2011, т. 12; Власенко В. З історії встановлення пам'ятника М. Драгоманову у Софії // Българска україністика: альманах. — София, 2012, бр. 2; Власенко В. «Не може бути українцем той, хто не самостійник» (Тема малої батьківщини у листуванні В. Филоновича із земляками) // Сумський історико-архівний журнал, 2012, № 16–17.

В.М. Власенко.

ФЛІЗ (Flise) Домінік П'єр де ля (18.12.1787, Нансі — 1861, Ніжин) — лікар, етнограф, художник, публіцист. Перебував на військовій службі в статусі помічника головного хірурга французької армії. Брав участь у походах Наполеона Бонапарта. Під час кампанії 1812 був поранений у битві під селищем Красним на Смоленщині та потрапив у полон. Згодом оселився на Чернігівщині в маєтку генерал-лейтенанта В.В. Гудовича. Реставрація династії Бурбонів, одруження з небогою Гудовича С.В. Маркевич, придбання маєтку в Київській губернії стали причинами відмови Ф. від повернення до Франції, хоча за спогадами сина вченого, «віддалення від рідної країни гнітило його душу до останньої хвилини його життя».

Ф. було обрано членом Московської медико-хірургічної академії, Віленського та Київського медичних товариств. Він співпрацював з Російським географічним товариством (від 1840-х рр.) і Комісією для опису губерній Київського навчального округу (1851). Перебуваючи від 1820-х рр. на посаді старшого лікаря при Палаті державних маєтностей Київської губернії, учений багато подорожував місцевими селами. Основне завдання Ф. полягало у вивченні стану здоров'я селян і впливу на нього природно-кліматичних умов, різних форм народного побуту, традицій. Відвідавши практично всі села Київської губернії, він зібрав унікальний матеріал з етнографії, археології, статистики, географії, біології, медицини та виклав його у дев'яти рукописних альбомах, оздоблених численними авторськими малюнками. Досліджуючи фактори, що визначали стан і зміни складу населення, учений збирав відомості щодо поширених у регіоні хвороб і народних методів їх лікування, вивчав місцеву флору й фауну. Шляхом аналізу впливу культурно-побутового середовища на здоров'я людини Ф. долучився до етнографічних досліджень харчування, житла, одягу, основних видів господарської діяльності, родинної обрядовості, фольклору українського народу.